

**PROGRAM ORJENTUES PËR PROVIMIN E DIPLOMËS PËR STUDENTËT
E CIKLIT TË DYTË MASTER PROFESIONAL“ MENAXHIM MJEDISI”
PRANË DEPARTAMENTIT TË AGROMJEDISIT DHE EKOLOGJISË**

1. Alterimi i shkëmbinjëve, faktorët dhe proceset e formimit të tokës. Morfologjia e tokës. Interpretimi i karakteristikave fizike dhe kimike të tokës.
2. Klasifikimi i tokave. Shpërndarja dhe natyra e tokave të botës.
3. Natyra dhe cilësitë e tokave të Shqipërisë. Hartat e tokës.
4. Procedura standarde e studimit fushor të tokës.
5. Makro dhe mikronutrientët e domosdoshëm për bimët. Koncepti i optimumit agronomik, ekonomik dhe ekologjik të të ushqyerit të bimëve.
6. Përbërja dhe ndërtimi i kompleksit thithës të tokës. Faza e ngurtë dhe e lëngët e tokës. Lidhja e tyre me menaxhimin e elementëve ushqyes për bimën.
7. Rëndësia agronomike dhe agrokimike e transformimeve të azotit në tokë. Bilanci i tij në nivelin e tokës. Reaksioni fiziologjik i plehrave azotike, menaxhimi i përdorimit të tyre. Impakti në mjedis.
8. Rëndësia agronomike dhe agrokimike e transformimeve të fosforit në tokë. Bilanci i tij në nivelin e tokës. Reaksioni fiziologjik i plehrave fosfatike. Impakti i tyre në mjedis.
9. Rëndësia agronomike dhe agrokimike e transformimeve të potasit. Bilanci i tij në nivelin e tokës. Reaksioni fiziologjik i plehrave potasike. Impakti i tyre në mjedis.
10. Menaxhimi i përdorimit të plehrave organike, minerale, organo-minerale dhe produkteve organike. Përdorimi i plehrave me inhibitore të nitrifikimit. Ndikimi në prodhim, në ekosistemet bujqësore dhe ekosistemet natyrore.
11. Filozofia e të ushqyerit të bimëve në bujqësinë organike, bazuar në parimet e ruajtjes dhe rritjes së pjellorisë së tokës bujqësore. Bilanci ushqimor dhe cilësia e prodhimit.
12. Metodatat kërkimore shkencore për menaxhimin e përdorimit të plehrave dhe ndikimi në cilësinë e prodhimit, ndotjen mjedisore dhe ruajtjen e ekuilibrave në ekosistem.
13. Klasifikimi i agroekosistemeve, problemet ekologjike të agroekosistemeve konvencionale.
14. Organizimi hapsinor dhe kohor i sistemeve agroekologjike. Sistemet polikulturalë dhe qarkullimi bujqësor.
15. Sistemet agroekologjike dhe cilësitë e tyre (sistemi kultural, i fermës dhe territorial). Rëndësia ekologjike e njohjes së tyre.
16. Rëndësia ekologjike e biodiversitetit në agroekosisteme (agrobiodiversiteti).
17. Infrastrukturat ekologjike dhe rrjetet ekologjike si instrumenta të rritjes së qëndrueshmërisë në agroekosisteme.
18. Bimët dhe mjedisi, koncepti i rritjes, i zhvillimit, prodhimtarisë në agroekosisteme.
19. Fenologjia e bimëve bujqësore dhe rëndësia ekologjike e njohjes.
20. Rëndësia ekologjike e dritës dhe temperaturës mbi bimë, efekti i fotoperiodizmit dhe termoperiodizmit dhe aspekte praktike të tyre.
21. Si kryhet projektimi i agroekosistemeve të qëndrueshëm, elementët e qëndrueshmërisë.
22. Rëndësinë e analizës peizazhere për ndërhyrjet e duhura në peizazh. Përshkruaj metodologjinë e analizës peizazhere, të gjitha hapat e saj; përshkrimin e peizazhit, skicës,

- leximit, kuptimit, zbulimit të diagnozes peizazhere deri tek marrja e një vendimi peizazher. Jep shembuj të aplikimit saj në peizazhet me probleme mjedisore.
23. Ç'farë studion ekologjia e peizazhit, elementët që ndihmojnë në përshkrimin e peizazhit; vegjetacioni, struktura hapsinore e peizazhit, kategorizo hapsirën në funksion të vegjetacionit në element të tillë si: matricë, korridor, njolla. Jep shembuj të fenomeneve ekologjike në peizazh.
  24. Cilat janë rregullimet peizazhere në vendet urbane ose rurale, rregullimet pyjore, rregullimet e vendit ose hapsirës, përse ndërmerren ato? Përshkruaj rolin që luajnë rregullimet peizazhere në dobi të njerëzve.
  25. Shembujt skenave ose/apo karaktereve që mund të përdoren në rregullimet peizazhere, frymëzuar nga punët e peizazhistit francez Edouard André. Cilat janë strukturat e ndryshme vegjetale që përdoren për rregullimet urbane, përshkruaj rolin e tyre në peizazh.
  26. Si menaxhohen peizazhet rurale, urbane dhe pyjore. Përshkruaj rregullimet e hapsirave të gjelberta për banimin kolektiv, kopshet e parqet publike, nevojat që duhet të plotësojnë lidhur me përdoruesit, detyrimet.
  27. Trajto karakteristikat e peizazheve pyjore, shtrirja në zonat klimatike, tipet e vegjetacionit pyjor, biodiversiteti pyjor. Ç'farë përfaqësojnë zonat e mbrojtura, roli i tyre, kategorizimi sipas specifikave dhe vlerave të tyre, kriteret kryesore të zgjedhjes së një zone me vlera natyrore, arkeologjike apo historike si ZM, objektivat që realizojnë zonat e mbrojtura dhe politikat për një zhvillim të qëndrueshëm të tyre.
  28. Cilat janë funksionet e Parqeve Kombëtare si një kategori e ZM. Përshkruaj Parqet kombëtare të Shqipërisë, vlerat natyrore, specifikat dhe problemet e secilit prej tyre duke synuar jo vetëm njohjen por dhe kontributin për një zhvillim të qëndrueshëm të tyre.
  29. Ekotoksikologjia dhe efektet toksike mbi ekosisteme.
  30. Toksiciteti dhe tregueset e vlerësimit të tij.
  31. Grupet kryesore të ndotësve organike, burimet e emetimit në mjedis dhe ekotoksikologjia e tyre.
  32. Ndotësit Organik të Qëndrueshëm (NOQs), ndikimi në mjedis dhe shëndetin e njeriut.
  33. Dinamika e ndotësve organike në mjedis dhe faktorët që ndikojnë.
  34. Proceset e lëvizjes dhe degradimit biotik dhe abiotik të ndotësve organike në mjedis
  35. Pasojat mjedisore nga emetimi i toksikanteve në mjedis
  36. Biotreguesit dhe biogjurmuesit që përdoren në ekotoksikologji.
  37. Historiku i legjislationit mjedisor. Masat e para në fushën e mbrojtjes së mjedisit
  38. Ligji i parë për pyjet në nivel botëror dhe në nivel kombëtar. Parashikimet e tekstit të parë për të drejtën mjedisore ndërkombëtare
  39. Koncepte të përgjithshme mjedisore sipas parashikimev të ligjit “Për mbrojtjen e mjedisit”: Mjedis, Ndotje, Dëmtim i mjedisit, Cilësi e mjedisit.
  40. Parashikimet ligjore për mbrojtjen e mjedisit në komponentët përbërës si: Kushtetuta, Kodi Penal, Aktet e pushtetit legjislativ, Aktet e pushtetit ekzekutiv dhe marrëveshjet ndërkombëtare në fushën mjedisore
  41. Aktet juridike ndërkombëtare mjedisore. Statusi i akteve ndërkombëtare mjedisore në legjislationin e brendshëm. Konventat ndërkombëtare mjedisore të ratifikuara nga Shqipëria.

42. Klasifikimi i Mbetjeve, ekipet e transportit dhe ekipet e ndërmjetme që shërbejnë për transportimin e mbetjeve dhe karakteristikat e tyre.
43. Mbetjet bimore. Procesi i kompostimit dhe faktorët që ndikojnë në procesin e kompostimit.
44. Klasifikimi i Mbetjeve Spitalore. Mënyrat e Trajtimit të Mbetjeve Spitalore.
45. Përshkruani në detaje ndërtimin e Impiantit të djegjes së mbetjeve Spitalore dhe mënyrën e stokimit të mbetjeve të fundme biologjike.
46. Përshkrimi i ndërtimit të Landfilleve. Kontrolli inxhinierik i rrjedhjeve në Landfille.
47. Mbetjet e prodhuara në sasi të vogla (Mbetjet Toksike të Prodhura në Sasi të Vogla). Menaxhimi i tyre.
48. Tipet e Plastikës, mënyrat e ndarjes dhe tipet e riciklimit të plastikës.
49. Riciklimi i letrës dhe i qelqit. Proceset nëpër të cilat kalon riciklimi i letrës dhe qelqit.
50. Kriteret e ndërtimit të një impianti riciklimi dhe kriteret që duhet të plotësojë një sipërfaqe me qëllim përdorimin e saj si fushë kompostimi.
51. Konferenca e Rio-s për "Mjedisin dhe Zhvillimin" dhe parimet e saj. Koncepte që lidhen me manaxhimin e mjedisit. Lindja dhe evolimi i konceptit «zhvillim i qëndrueshëm».
52. Vlerësimi Strategjik Mjedisor dhe Vlerësimi i Ndikimeve mbi Mjedisin (VSM dhe VNM); të përbashkëtat dhe dallimet. Metodologjia e VNM dhe VSM. Baza ligjore në Shqipëri, Protokollat dhe Konventat ndërkombëtare (Protokolli i Kievit, Konventa e Aarhusit, Konventa Espoo).
53. Publiku dhe palët e përfshira në procesin e vendimarrjes mjedisore. Roli i publikut, të drejtat, qëllimi dhe objektivat; parimet e përfshirjes së publikut; format e pjesmarrjes së publikut; plani dhe teknikat për përfshirjen e publikut; përfshirja e publikut në procesin e VSM-së dhe VNM-së
54. Vlerësimi Strategjik Mjedisor, instrument në funksion të Zhvillimit të Qëndrueshëm; VSM dhe Zhvillimi i Qëndrueshëm; procesi i zhvillimit të VSM-së, eksperiencia në Shqipëri dhe vënde të tjera.
55. Historiku i VNM-së, evolimi i procesit, baza institucionale dhe ligjore. Përcaktimi i Përmbajtjes dhe Termave të Referencës. Kriteret të përgjithëshme për përzgjedhjen e projekteve. Vlerësimi i Mjedisit të zonës ku do të zbatohet projekti ose gjendja e mjedisit para projektit.
56. Efektet potenciale të projektit. Besueshmëria në parashikimin dhe manaxhimin e efekteve. Përzgjedhja e projekteve sipas kriterëve në Shqipëri. Struktura e studimit mjedisor. Identifikimi i problemeve mjedisore para zhvillimit të projektit. Përshkrimi i risqeve të shkaktuara nga projekti.
57. Identifikimi i efekteve. Karakteristikat e efekteve mjedisore. Natyra e efekteve. Manjituda dhe ndjeshmëria e mjedisit. Koncepti i sinjifikancës. Metoda të tjera për karakterizimin e efekteve. Gjykimi profesional, modelet eksperimentale, metoda e krahasimit me raste studimi të ngjashme. Pasiguria në vlerësimin e efekteve. Identifikimi dhe analiza e efekteve.
58. Vlerësimi i efekteve sociale, efektet mbi shëndetin. Identifikimi i alternativave dhe masave përmirësuese. Koncepti i përmirësimit të efekteve. Zhvillimi i alternativave më të mira. Kompensimi i efekteve. Plan i manaxhimit të mjedisit.

59. Elementët kryesorë të raportit të VNM-së. Përmbledhja ekzekutive. Justifikimi dhe objektivat e projektit. Kuadri ligjor. Përshkrimi i mjedisit të ndikuar. Vlerësimi i efekteve mjedisore. Vlerësimi i alternativave dhe identifikimi i opsionit më të mirë.
60. Menaxhimi i mbetjeve urbane dhe të rrezikshme dhe efekteve mbi mjedisin. Etapat e procesit të eliminimit të mbetjeve. Efektet mbi mjedisin dhe masat mbrojtëse. Trajtimi i mbetjeve dhe shpërbërja e tyre. Menaxhimi i mbetjeve të rrezikshme dhe efekteve mbi mjedisin. Klasifikimi i mbetjeve të rrezikshme sipas metodës së eliminimit. Rreziqet e lidhura me trajtimin e mbetjeve të rrezikshme.
61. Standartet për vlerësimin e efekteve të aktivitetit human mbi mjedisin. Struktura e standarteve të mjedisit. Standartet për ujin e përdorur, emetimin e ujit dhe lëngjeve të nxehta nga industria dhe TEC-et.
62. Standartet për shkarkimet e gazrave dhe pluhrave nga aktivitetet në fusha të ndryshme, për mbetjet e ngurta, agrokimkatet dhe ndryshimet e përdorimit të tokës (land-use).
63. Standartet për zhvendosjen e shtresës së sipërme të sipërfaqes së tokës, projektet dhe veprimtaritë që ndikojnë mbi ekuilibrin hidrik, veprimtaritë që ndikojnë peisazhin për monitorimin e emetimit të zhurmës.
64. Standartet për vlerësimin e cilësisë së mjedisit në funksion të përdoruesëve ose receptorëve. Standartet për vlerësimin e cilësisë së ajërit, situatës klimatike, situatës së zhurmës, gjendjes së ujit disponibël. Standartet për vlerësimin e cilësisë së ujit, cilësisë së ushqimeve, cilësisë së tokës jo-bujqësore, tokës bujqësore, për zonat e mbrojtura etj.
65. Burimet natyrore (toka, uji, ajëri dhe biodiversiteti). Problematika e tokës në Shqipëri, ndikimet mbi tokën gjatë periudhës së tranzicionit. Degradimi i tokës dhe masat për zbutjen e fenomenit. Kontaminimi dhe ndotja, masat për reduktimin e rriskut.
66. Politikat për mbrojtjen e tokës në rang kombëar dhe Europian. Ruajtja e funksionit të përdorimit të tokës dhe çertifikata e cilësisë. Planifikimi i territorit, kriteret dhe kufizimet për ndryshimin e formës së përdorimit të tokës.
67. Auditimi i mjedisit si politikë mjedisore në zhvillim. Monitorimi i kushteve të lejës mjedisore dhe transparenca me publikun. Objektivat dhe fushat e auditimit. Format dhe metodologjia e auditimit. Hartimi i listës së kontrollit. Gjetjet, konkluzionet dhe raportimi i rezultateve. Rekomandimet për përmirësimin e performancës mjedisore
68. Analiza e situatës mjedisore dhe Planet e Veprimit për Mjedisin (PVM). Analiza e situatës mjedisore për një rast konkret ose në një organizatë aktiviteti i së cilës ndikon mjedisin. Metoda e analizës “SWOT”. Përcaktimi i pemës së problemeve dhe objektiveve. Hartimi i politikave dhe programeve mjedisore me synim përmirësimin e situatës, rritjen e performancës mjedisore dhe ruajtjen e burimeve natyrore.
69. Energjia dhe burimet e energjisë, burimet primare dhe sekondare. Problemet e energjisë.
70. Energjia në bujqësi dhe sistemet e integruar të energjisë.
71. Energjitë e rinovueshme dhe të parinovueshme, energjia sostenibël dhe energjitë alternative.
72. Djegësit fosilë dhe impaktet mjedisore, ndikimi në ngrohjen globale dhe ndryshimet klimatike.
73. Format e energjive të rinovueshme, përparësitë dhe perspektivat e tyre.